

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	17 มิ.ย. 2556	43	15598	5

มรดกกล้วยา

มะม่วง

มะม่วง เป็นต้นไม้ในสกุล *Manifera* วงศ์ *Anacardiaceae* มีถิ่นกำเนิดเดิมอยู่ที่ประเทศอินเดีย และเชื่อกันว่าคนอินเดียได้นำมะม่วงมาเพาะปลูกมานานหลายพันปีแล้ว จึงนับได้ว่ามะม่วงเป็นพรรณไม้เก่าแก่ที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์มาก ทั้งการนำมาบริโภคเป็นอาหาร ใช้เป็นยารักษาโรค ตลอดจนมีความเชื่อมโยงทางศาสนาและความเชื่อ

การนำมาบริโภคเป็นอาหารนั้น ส่วนใหญ่จะบริโภคทั้งผลและยอดอ่อน โดยเฉพาะผลได้รับการยกย่องในถิ่นกำเนิดคือประเทศอินเดียว่าเป็น “ราชาแห่งผลไม้” สามารถนำมารับประทานได้ทั้งผลดิบและสุก หรือแม้กระทั่งนำมาแปรรูปเป็นมะม่วงดอง มะม่วงแผ่น แยมมะม่วง เป็นต้น ส่วนยอดอ่อนสามารถนำมารับประทานเป็นอาหารประเภทผักเครื่องเคียง หรือนำมาปรุงเป็นอาหารประเภทยากี้ได้

สำหรับด้านสรรพคุณทางยา ในตำรายาสมุนไพรโบราณกล่าวว่าเปลือกของลำต้นและดอกใช้เป็นยาแก้ท้องร่วง ยางจากต้นและผลใช้ผสมน้ำส้มหรือน้ำมันทาแก้โรคผิวหนัง และฝัคนับเป็นยารักษาโรคเหงือก ใช้ใบสดเป็นผงแก้โรคท้องร่วงและเบาหวาน

ใบแห้งใช้เผาเอาควันสูดรักษาโรคเกี่ยวกับหลอดลม เปลือกของผลดิบใช้เป็นยาคุมธาตุ และผลสุกเป็นยาบำรุงกำลัง เป็นยาระบายอ่อน ๆ และขับปัสสาวะ

ส่วนความเชื่อมโยงทางศาสนา ชาวฮินดูเชื่อว่ามะม่วงกำเนิดในภูเขากิโอรลาสอันเป็นที่

ประทับของพระอิศวรมาก่อนและถือว่ามะม่วงเป็นภาคหนึ่งของพระพรหม ศาสนิกของศาสนาฮินดูจึงนับถือต้นมะม่วงเป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ ในพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เป็นมงคลจึงต้องใช้ส่วนของมะม่วงเป็นส่วนประกอบในพิธีเสมอ

ในส่วนของพระพุทธศาสนาถือว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเลือกแสดงยมกปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นสุดยอดปาฏิหาริย์ที่พระองค์ทรงทำได้เพียงพระองค์เดียวเท่านั้น พระองค์ทรงแสดงปาฏิหาริย์นี้ ณ ต้นมะม่วงในเมืองสาวัตถี ชาวพุทธถือเป็นเหตุการณ์สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งที่เป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะต่อหมู่เดียรถีย์และลัทธิอื่น ๆ ในสมัยพุทธกาลมะม่วงจึงเป็นต้นไม้สำคัญที่โยงเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับต้นไทร ต้นโพธิ์ และต้นสาละ ดังที่ได้ทราบกันมา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	17 มิ.ย. 2556	43	15598	5

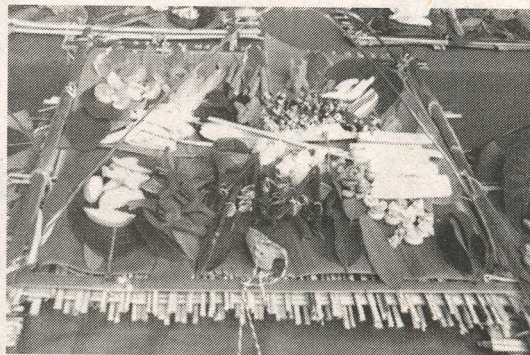
อย่างไรก็ดี หากกล่าวถึงความเชื่อของไทยโบราณ ชาวไทยนิยมปลูกมะม่วงไว้ทางทิศใต้ของบ้านเรือน โดยเชื่อว่าจะสามารถป้องกันภัยอันตรายจากสิ่งอัปมงคลทั้งปวงได้

เฉพาะความเชื่อของชาวล้านนา นอกจากจะนิยมปลูกมะม่วงไว้ด้านทิศใต้ของบ้านเรือนเช่นเดียวกับคนไทยภาคอื่น ๆ แล้ว ยังถือเอาใบของมะม่วงเป็นสัญลักษณ์ของ “ผีอำม่วง” อีกด้วย

กล่าวถึง “ผีอำม่วง” ชาวล้านนาเชื่อว่าเป็นอมนุษย์ประเภทยักษ์มีอยู่ 4 ตน อาศัยอยู่ในทิศทั้งสี่ โดยมีชื่อ ดังนี้

- ผีอำม่วง	อยู่หัวเมือง (เหนือ)
- ผีอำคำเหลียง	อยู่หล้า (ใต้)
- ผีอำหน้าผากข้า	อยู่วันตก (ตะวันตก)
- ผีอำลก	อยู่วันออก (ตะวันออก)

ผีที่ประจำทั้งสี่ทิศมีชื่อต่างกัันดังที่ปรากฏ แต่ถูกเรียกรวม ๆ ว่า “ผีอำม่วง” เพราะเป็นผีอำคนคนแรก เมื่อเกิดการเจ็บไข้ได้ป่วย เชื่อกันว่ามีสาเหตุมาจากการกระทำของผีดังกล่าว หากต้องการให้หายจากโรคภัย ควรจัดให้มีการประกอบพิธี “ส่งผีอำม่วง” คือ ประกอบ

พิธีกรรมเช่นสังเวยโดยส่งเครื่องพลีกรรมไปให้ และในพิธีนี้ เครื่องเช่นสังเวยทั้งหมดจะถูกบรรจุลงในกระบะที่รองด้วยใบตองกล้วยและใบมะม่วง

ดังที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่า “มะม่วง” เป็นไม้เก่าแก่ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์มาแต่โบราณกาลตราบจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ไปอย่างกว้างขวาง แต่มะม่วงก็ยังเป็นไม้ที่มีความหมายสำหรับมนุษย์ไปอีกนานแสนนาน.

สนั่น ธรรมธิ

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

(ข้อมูลบางส่วนอ้างอิงจาก “ส่งผีอำม่วง: พิธีกรรมบำบัดไข้” (มรดกล้านนา นสพ.ไทยนิวส์รายวัน ฉบับประจำวันที 30 มีนาคม 2552) และเว็บ <http://www.doctor.or.th/article/detail/3503>, <http://www.oknation.net/blog/kondee007/2012/01/19/entry-1>)